

१. तल दिइएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) श्रम भनेको के हो, अर्थ लेख्नुहोस् ।

उत्तर: सामान्य भाषामा शारीरिक रुपमा काम गर्ने शक्ति श्रमिक र उक्त व्यक्तिको मिहिनेतलाई श्रम भनिन्छ । तर अर्थशास्त्रमा शारीरिक वा मानसिक रुपमा आर्थिक उपार्जनको उद्देश्यले काम गर्ने व्यक्ति श्रमिक र उसको कार्य वा मिहिनेतलाई नै श्रमका रुपमा लिइन्छ कुनै भरिया वा डाक्टर वा प्राध्यापक वा अफिसर वा गायकले आर्थिक उपार्जनको उद्देश्यले कार्य गरेका छन् भने ती सबैको मिहिनेत श्रम हो । मानिसले धन आर्जनका लागि गर्ने प्रयास वा काम नै श्रम हो ।

(ख) रोजगारी र बेरोजगारीमा भिन्नता छुट्याउनुहोस्

उत्तर: रोजगारी र बेरोजगारीमा फरक रोजगारी बेरोजगारीको विपरितार्थक शब्द हो । राज्यको मापदण्ड अनुसार काम गर्ने उमेर पुगेका र वैधानिक कार्य गरी भुक्तानी गरी भुक्तानी प्राप्त गर्ने शक्तिलाई रोजगारी भनिन्छ । रोजगार दाताबाट तलब पाउने गरी काम गर्ने, आफ्नै वा पारिवारिक व्यापार व्यावसायमा काम गर्ने र विविध कारणले स्वविदामा बसेका रोजगार हुन । कामको योग्यता तथा सिप भएका तर एक महिनादेखि काम भएका ठाउँमा काम खोज्दा नपाएका र अन्तिमक योग्यता परीक्षा दिएर बसेका बेरोजगार हुन् रोजगार पनि नभएका र बेरोजगारीमा पनि नपर्नेहरूमा कामका लागि तोकिएभन्दा कम वा बढि उमेर भएका, पूर्णकालीन विद्यार्थी र घरायसी कार्यमा व्यस्त रहनेहरू र अवकाश प्राप्त व्यक्तिहरू पर्छन् र यिनीहरूलाई श्रमशक्ति नै मानिदैन ।

(ग) वैदेशिक रोजगारलाई परिभाषित गर्नुहोस् ।

उत्तर: आय आर्जनका लागि आफ्नो देश भन्दा बाहिर गएर शारीरिक अथवा मानसिक श्रम गर्ने रोजगारी हो । विश्व बजारमा वैदेशिक रोजगारीका लागि विभिन्न देशका जनशक्तिहरू खपत हुने गर्दछन् । वर्तमान नेपाली अर्थतन्त्र वैदेशिक रोजगारको विप्रेषणले धानिरहेको अवस्था छ नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम बजारमा आवश्यकता अनुरूपका युवा जनशक्तिलाई सिमित समयका लागि आधिकारिक तवरले पठाउँदै आएको छ नेपाली युवा श्रमिक कामदारहरूको रोजगारीको आकर्षक गन्तव्यको रुपमा रहेका मुलुकहरूमा मलेसिया, दुबई, साउदी आदि मुलुकहरू रहेका छन् । अन्त्यमा एक देशबाट अर्को देशमा गई काम गर्नुलाई वैदेशिक रोजगार भनिन्छ ।

(घ) नेपालको पन्ध्रौँ आवधिक योजनाले तय गरेको वैदेशिक रोजगारका कार्यनीतिहरू उल्लेख गर्नुहोस्

उत्तर: नेपालको पन्ध्रौँ आवधिक योजनाले तय गरेका वैदेशिक रोजगारका कार्यनीतिहरू यस प्रकार छन्

- नेपाली श्रमिकहरूको हकहितको संरक्षण र सामाजिक सुरक्षाका लागि श्रम कुटनितिक अवलम्बन गर्ने
- विदेशमा रहेका सेवा प्रदायक संस्था, गैरआवासीय तथा प्रवासी नेपाली सङ्घ सङ्गठन र कम्पनीसाग समन्वय गरी कार्य गर्ने
- वैदेशिक रोजगार परिषद्को स्थापना गरी प्रभावकारी कार्य गर्ने
- भारतमा रोजगारीका लागि जाने कामदारलाई परिचयपत्र जारी गर्ने र विमा कल्याणकारी कोषमा आबद्ध गराउने कानुनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने
- वैदेशिक रोजगारका लागि जानेहरूको पूर्व अभिलेख राख्ने र सबैखाले विकृतिहरूको कडाइका साथ नियन्त्रण गर्ने

(ड) वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ दोस्रो संशोधन २०७५ ले वैदेशिक रोजगारका सम्बन्धमा गरेका मुख्य मुख्य व्यवस्था उल्लेख गर्नुहोस्

उत्तर: नेपालमा वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ दोस्रो २०७५ ले वैदेशिक रोजगारका सम्बन्धमा गरेका नीतिगत व्यवस्थाहरूलाई यस प्रकार प्रस्तुत गरिएको छ ।

- नेपाल सरकारले वैदेशिक रोजगारमा जान पाउने मुलुक तोक्नुपर्ने र मुलुकसँग द्विपक्षीय सम्झौता गर्नुपर्ने छ ।
- कामदार छनोट गर्दा १५ दिनको सुचना प्रकाशन गर्नुपर्ने र निवेदनको नाम सुचना पाटीमा टाँस गर्नुपर्ने छ ।
- वैदेशिक रोजगारमा जाने महिला, दलित, आदीवासी, जनजाती, उत्पीडित, दैविप्रकोप क्षेत्रका व्यक्तिलाई नेपाल सरकारले विशेष सुविधा प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- विभागबाट स्वीकृति लिई कुनै पनि व्यक्ति निजी प्रक्रियाबाट वैदेशिक रोजगारमा जान सक्नेछ
- सम्झौता बमोजिम वैदेशिक रोजगारी नभएका कामदारले विद्युतीय माध्यमबाट वा सोभै श्रम विभाग वा जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा उजुरी गर्न सक्ने छ ।
- विदेशमा रहेका कामदारले सम्बन्धित मुलुक हुने नेपाली कुटनीतिक नियोगबाट बढिमा दुई पटक श्रम स्वीकृति लिन सक्ने छ ।

If you have any suggestions or feedback you can send us an mail at Nepalenotes@gmail.com.

You can also find us on different social media platforms like Facebook, Instagram, Twitter, YouTube etc.